

## VII. évfolyam 3. szám 1996. március

### HÍRMONDÓ

#### RÉGI NÓGRÁDI LAPOK: Nógrád /1871/, Nógrád /1911/

A Nógrád megyei sajtó ébredésének, virágzásának nagyon fontos időszaka az 1870-es évek. Egyrészt egyre többen olvastak a megye lakosai közül országos, fővárosban megjelenő sajtótermékeket, másrészt, az egyes régiókban, megyékben, városokban is próbálkoztak lapkiadással. 125 éve, 1871. október 1-jén Losoncon Nógrád címmel megjelent egy összesen 40 számot megélt hetilap. A vasárnaponként, négy oldalnyi terjedelemben kiadott lap programnyiló sorai a következők voltak: "... a koreszmék színvonalán álló felvilágosultság és szabadelvűség által fogjuk vezéreltetni magunkat." A Nógrád rovataiban Nógrád megye és Losonc általános közügyei, kézmű- és gyáripara, a népnevelés problémái, sőt a szépirodalom, az ismeretterjesztés is helyet kapott. 1871 decemberében a szerkesztőség egy rövid statisztikát tett közzé, miszerint az olvasókhöz eljutott 12 számban 6 megyei ügyekkel foglalkozó írást, 4 gyári és gazdasági témájú cikket, 1 könyvismertetést, 1 útirajzot,

Íze van a sónak,  
Értelme a szónak,  
Hidege a hónak,  
Tüze a jó lónak,  
Feneke a tónak,  
Jutalma a jónak.

Népköltés

Testreszabott évtizedekben, a feladatgyűjtemények világában, az irodalmi művek értelmezését olvasó szokások bűvkörében ne lenne szükség jó szóra, szép szóra, a nyelvi művelődésnek hódoló szokásokra? Miért is ne válhatna (újból) divattá a nyelvművelődés? Sokoldalúan: a nyelvre, a beszélőkre, a jelen állapotra és a jövőre irányuló nyelvi-nyelvészeti ismeretbővítés révén. (A szépirodalom olvasásának hasznáról más összefüggésben kell majd közösen gondolkodnunk)

Bárcsak mindig tisztán, egyszerűen, áradóan, magával ragadóan szólalhatnánk meg, mint ahogyan a fenti népköltési sorokban; egyfajta fegyelmel-

1 természettudományi írást és 100-nál több helyi hírt olvashattak az előfizetők.

1872 nyarán a finanszírozási gondok úgy elhatalmasodtak, hogy június 30-án megszűnt a "Társadalmi hetilap" alcímet viselő Nógrád. 40 évvel később, 1911. július 8-án Balassagyarmaton jelent meg egy új hetilap, amely szintén Nógrád címet viselt. Ez a lap figyelmét elsősorban Balassagyarmatra irányította, társadalmi és közigazgatási jellegét hangsúlyozva programját a következőkben fogalmazta meg:

"... szükségét láttuk egy oly orgánus létesítésének, amelyben vármegyénk társadalmi és közigazgatási mozzanatai első kézből s így feltétlenül megbízható adatok nyomán olvasóközönségünk tudomására jussanak."

Miután az új lap a harmadik volt, amely ebben az időben Balassagyarmaton az olvasóközönségért, az előfizetőkért versengett, 8 oldalnyi terjedelméből a 7-8. oldalt a hirdetőknak engedte át.

#### NYELVMŰVELŐ SOROK III.

zett, nagyon is rendezett közvetlenséggel!

Ugye egyértelmű az üzenete? Jutalma (van) a jónak vagy méginkább a sürgető igény megnyilatkozása: ideje lenne annak, hogy a jó elnyerje jutalmát. Miért vagyok biztos az üzenet tartalmát illetően? Mert a műértelmezés módszerei elsajátíthatók (sőt elsajátítandók!), s a sokoldalú megközelítések nyomán a megértés megfelelő, elfogadható szintű lesz. (Közben az elemzéshez szükséges idő jelentősen lecsökken a megtanult ismeretek birtokában.) A grammatikai, jelentéstani, logikai, stb. viszonyok minél gyorsabb észlelése egyben a gondolkodás fejlődése is. Így zárul lassan a kör: a nyelvhasználatnak, a nyelvi viselkedésnek szintén az olvasott, befogadott művek mennyisége és minősége lesz a meghatározója. Útjelzők és útvesztők mindig vannak. Itt jegyezzük meg, hogy beteljesülni látszanak az ez évi első számunkban írottak: a legkisebb

A balassagyarmati tudósítások mellett feltűntek hírek Salgótarjánról, Losoncra, Szécsényről és a megye más településeiről is. A könyvismertetés is szolgálta a reklámot. Jó példa erre a következő apró írás: "Nemes iratok és címeres pecsétek Nógrád vármegye levéltárában címen Simon János vármegyei levéltárnok egy családtörténeti könyvet ad ki. E műben felsorolja azon családokat, amelyeknek nemesiségigazolása /kihirdetés, bizonyítvány, nemes levele, címeres pecsétje/ Nógrád vármegye levéltárában megtalálható. Több mint 600 családot foglal magába. Ára 2 korona. Megvásárolható a szerzőnél Balassagyarmaton."

A Nógrád c. lap 1917. június 24-én jelent meg utoljára. A háborús évek, majd a forradalmak ismét átrendezték a megye sajtójának erőviszonyait.

A Nógrád 1871-es és 1911-es változatai mikrofilmen megtalálhatók a Balassi Bálint Könyvtár mikrofilmtárában.

/Bódi Györgyné/

hibáért nyelvünk érthetőségének csorbulásával lakolunk! A második számban helytelenül megjelent mondat helyesen így hangzik: "Hányféle ellenerő működik testreszabott világunkban?" Valódi nyelvész-lelet ez a nyelv-észlelet. Új kérdésem: Mi a helye a testreszabott világban a teszteknek? S ki vajon a titokzatos "nyelvi légzést végző személy"? Természetesen a nyelvi képzést végző tanító, tanár.

Engedjék meg, kérem, hogy a saját írásom mellé (helyett!) a 18 esztendő, nagykorúvá érett Édes Anyanyelvünk című folyóirat idei első számát ajánlhassam figyelmükbe. Az Anyanyelvápolók Szövetségének lapja most valóban vonzó. A legteljesebb örömmel és elismeréssel írom le önreklámjukat:

"Ha a lapunk megnyerte tetszését, kérjük, hívja fel rá mások figyelmét is."

/Tolnai Gáborné/

## KÖZTÜNK ÉLNEK

Salgótarján legfiatalabb kórusvezetőjével beszélgetek. Bevallom, az a célom: ha valaki még nem ismeri a nevét és tevékenységét, de ez a kis írás eljut hozzá, az ismerje meg, s legyen esetleg elkövetkező fellépéseinken a közönség soraiban.

Mesélj magadról, Zsuzsa!

- Tarjánban születtem 1967-ben. A szüleim is tarjániak. Apám világléteiben az Acélgárban dolgozott, anyám a vendéglátóiparban. Mindketten nyugdíjasok, nagyon sokat segítenek, nekik és természetesen a férjemnek köszönhetem, hogy művelhetem ezt a szeretett hobbit.

A zeneiskolában Torják Vilmostól tanultam sokat, majd a Bolyai Gimnáziumban Rozgonyi István terelte érdeklődésemet a zene irányába. Matematika-ének szakon végeztem a nyíregyházi tanárképző főiskolán. Ott is remek karmester tanított: Ferenczi Erzsébet.

Negyedévesen jelentkeztem a felsőfokú karvezetői tanfolyamra Párkai Istvánhoz. Itt a 4 év alatt jelentős többletet, jártasságot szereztem a karvezetésben, ezért volt bátorságom dobogóra lépni.

1990-ben a somoskőújfalui általános iskolába kerültem, jelenleg gyesen vagyok két éves Gábor fiammal.

- Milyen karvezetői gyakorlatod volt a Pedagóguskórus előtt?

- Nyíregyházán besegítettem ifjúsági kórusok munkájába, Sárospatakon pedig a zenei táborban én vezényeltem egy művet. Ennyi. Mikor hazajöttem a főiskola után, a Liszt Ferenc Kamarakórusban énekeltem. Fél év kihagyás után a Pedagóguskórusba jöttem, mert hívtak is, meg izgatott is, milyen lesz ez a feléledt, Salgótarján zenei életébe hirtelen berobbant kórus.

- Hogyan éledt fel a Pedagóguskórus?

- Az őstét Virág László alapította 1958-ban, 1989-ig az ő vezetésével folyamatosan működött. Ezután - Virág Laci bácsi finnországi munkavállalása miatt - 2 évig szünetelt a kórus tevékenysége, majd 1991-ben

Fehér Miklós karnagy - jelenleg a Balassi Bálint Könyvtár igazgatója - szervezte újjá. Azóta a kórus töretlen fejlődést mutat. Az elmúlt 4 évben 50 fellépésünk volt a városban és környékén rendezvényeken, ünnepeken, diplomákban, iskolákban. Rendszeressé vált karácsonyi hangversenyünk a József Attila Művelődési Központban vagy a Népjóléti Képzési Központban, a pütkösi hangverseny a salgótarjáni református templomban.

Felléptünk a Zeneakadémián rendezett Erkel kórustalálkozón, a Pedagóguskórusok Országos Találkozóján Hajdúszoboszlón, részt vettünk egy galántai Kodály Napokon (most készülünk a másodikra), a Füleki Férfikar közbenjárásával.

Külföldön is járt a kórus: egyhetes vendégszereplésen voltunk a finnországi Licksa városában és környékén. Mi is fogadtuk az ottani vegyeskört, közös fellépéssel ünnepeltük a Pedagóguskórus 35. születésnapját. Ezt a cserekapcsolatot Virág Laci bácsinak köszönhetjük. Már az "én időmben", 1995. márciusában a Magyar Rádió felvételt készített velünk Balassagyarmaton a Kóruspódium c. műsor számára. Három számunk adásba is került. Ez év márciusában újabb rádiófelvételre készülünk.

- Mikor jött el a "te időd"?

- Fehér Miklós mellett tulajdonképpen már másodkarnagyként dolgoztam. Amikor ő eltávozott a kórus éléről, engem bízott meg a társaság, s elvállaltam 1994-ben. Biztatásukra beneveztünk a minősítőre. Az 1995-ös év legnagyobb eseménye volt minősítő hangversenyünk a zeneiskolában.

A zsűri elnöke Párkai István volt. A szimfonikus zenekar közreműködésével Vivaldi: Magnificat c. művét adtuk elő, valamint 13 kisebb kórusművet.

Az elnyert "Fesztiválkórus" minősítés rangot hozott számunkra, és új távla-

Dicse Zsuzsanna

### a Salgótarjáni Pedagóguskórus karnagya

tokat nyitott kórusunk életében. Még nagyobb ambícióval dolgozik az immár 32-es létszámú csapat.

- Nagyon izgultál a megmérettetéstől?

- Nem. Nagyon nyugodt voltam, mert rengeteget készültünk. Ha nem ezt nyertük volna, én akkor is elégedett lettem volna a produkcióval.

- Mik a közeli s távolabbi terveitek?

- Az említettek mellett: önálló hangverseny az Iparművészeti Múzeumban, júliusban Máramarosszigetre a Hollósi Simon Napokra van meghívásunk, egy finn társaság van ismét a láthatáron: egy kamarazenekart és kamarakórust fogadunk. A hagyományos pütkösi hangversenyen a református templomban Schubert G-dur miséjével szeretnénk megörvendeztetni a város egyre szelesebb, kórusmuzsikát kedvelő közönségét. Repertoárunkat Kodály-művekkel gazdagítjuk ez évben, erre pályázatot is nyújtottunk be.

- Tényleg: hogyan álltok anyagilag?

- Úgy, ahogy a kultúra általában Magyarországon. Jóformán a saját magunk által befizetett tagdíjából élünk. Nincs állandó támogatónk a Megyei Könyvtáron kívül, amely a próbákhoz helyet ad ingyen, cserébe mi fellépünk a rendezvényein. Egyszeri összegeket kapunk néha az önkormányzattól, egyháztól, a Városi Pedagógus Szakszervezettől, a Népjóléti Képzési Központtól, képviselőktől, de ezek egyre bizonytalanabbak. Az igazi az volna, ha a város észre venné, hogy van még egy színvonalas kórusa, számítana a produkcióinkra, s tervezne a fenntartásunkra némi állandó összeget. Hiszen még fellépőruhánk sincs, pedig egy kórusnak a külső megjelenése is fontos.

- Mi a fontos még?

- Csak egy, a legfontosabb, az pedig megvan, s ezért vagyok optimista: az éneklés szeretete és az a vágy, hogy amit mi jól művelünk, azzal másokat gyönyörködtessünk.

/Nagy Jánosné/

**Művészeti Galéria:  
A Londoni Nemzeti Galéria gyűjteménye CD-ROM-on**

A Microsoft Művészeti Galéria a nagyhírű Londoni Nemzeti Galéria képzőművészeti gyűjteményét tárja elénk élénk színekkel, animációval és hangok segítségével, lehetővé akár egyszeri érdeklődők, vagy a területtel komolyan foglalkozó egyetemi hallgatók, Leonardo legfinomabb ecsetvonásaitól kezdve Vincent Van Gogh lobogó színeiig minden korhoz és festészeti irányzathoz találhatunk információt és inspirációt. Kor vagy földrajzi hely szerint, konkrét mű vagy alkotó neve szerint kereshetünk a rendszerben, mely keresés eredményét -monitorunk mérete és felbontóképességének függvé-

nyében - különböző méretűre nagyíthatjuk, vagy kicsinyíthetjük, vagy ha megfelelő printer áll rendelkezésre - kinyomtathatjuk. A szöveges részeket szövegszerkesztőbe átemelhetjük, és egyszerű szövegfile-ként kezelve módosíthatjuk, más szövegállományokba illeszthetjük, nyomtathatjuk.

Van lehetőségünk arra is, hogy képtípusonként - vallásos tárgyú képek, portrék, a mindennapi élet, tájképek, csendéletek, aktok csoportjaiból válogassunk. A Galéria gyűjteményének 2000 képét láthatjuk - igényeink szerint magyarázattal akár, mely magyarázatok tartalmaznak 700 művész biográ-

fiáját, 500 szakkifejezés értelmezését és azokhoz példákat. Mindehhez 50 animáció, több mint egymillió szónyi írott magyarázó és angol nyelvű összekötő szöveg kapcsolódik.

A kalauz különös hangsúlyt fektet a gyűjtemény kiemelkedő alkotóinak (Michelangelo, Raffaello, Tiziano, Rembrandt és Van Gogh) műveinek bemutatására, de a multimédia különösen alkalmas arra, hogy összefüggő képet alkothassunk egy időszakról, megismerve annak történelmi hátterét, helyszíneit, ismert alkotóit és azok legjellemzőbb műveit, a festés technikáit és anyagait.

/Győriné Mojzes Anikó/

## GYEREKEKNEK

### Védett természeti értékeink "Mikszáth-park", Horpács

Horpácsot említve legtöbbszörnek Mikszáth Kálmán jut eszünkbe, hiszen ez a nagy író utolsó állomáshelye. Élete utolsó évtizedében gyakran foglalkoztatta a birtokvásárlás gondolata. Nyugodt környezetben, csendes helyen szeretett volna békés otthont teremteni az akkor országszerte ismert és nagyra becsült író. Ezért vásárolta meg Szontágh Pál horpácsi birtokát. A megvásárolt épületet bővítette, majd megépítette a klasszicista stílusú kúriát, melyben emlékszobája van berendezve. A kúria parkjában található idős fák közül jónéhány már Mikszáth idejében is megvolt, s élő emlékek tekinthetők. Alattuk sétálgatva jusson eszünkbe a "Nagy Palóc"!

A park szabadon látogatható. Az emlékszoba most nem tekinthető meg, felújítás alatt van. Jövőre, Mikszáth születésének 150. évfordulóján újra látogatható lesz.

Irodalom: Nógrád megye védett természeti értékei, 1989.

/Füzesi Istvánné/

### Márciusban születtek

70 éve született BAKÓ ÁGNES, a mai gyermekirodalom közkedvelt alakja. Gyerekekről szóló történeteinek mindegyike személyes élményeiből született. Olvasóközönségének végérvényesen a gyerekeket választotta.

Derecske, 1926. március 7 - Budapest, 1990. november 5.

40 éve született BÉKÉS PÁL író, műfordító.

A gyerekeknek meséket, meseregényeket és elbeszéléseket ír. Első ifjúsági könyve A kétbalkezes varázsló című meseregénye. 1992-ben

"Az Év Gyermekkönyve" díját kapta. Budapest, 1956. március 27 -

80 éve született KÁNTOR ZSUZSA írónő. Meséi és ifjúsági regényei mellett a Kincskereső irodalmi folyóiratban olvasható iskolatörténetei is a gyerekek kedvelt olvasmányai. 1979-ben József Attila díjat kapott. Budapest. 1916. március 17 -

## VERS

### Gazdag Erzszi Rügyet csalogató

Pattanj ki, rügy!

Süt a nap.

Öleld meg a  
sugarat!

Tekints ki a

világra!

Hadd nevéssünk  
virágra!

## ÚJ KÖNYVEINK

### Nagy színes barkácsolókönyv gyerekeknek

#### 2. kötet

Ursula Barff és Inge Burkhardt a könyv két szerzője tapasztalta, hogy a barkácsolás nagy hatással van rájuk, gyerekek.

Ha túlságosan mozgékonyak vagytok, megnyugodtok, a bártortalanok nagyobb önbizalomra tesznek szert. Megtanultok jobban koncentrálni, ügyesebbek lesztek.

A könyv minden munkafázist lépésről lépésre megmagyaráz, színes rajzok, fotók segítenek a jobb megértésben.

### Barte, Almuth

#### Csuda jó főzni:

#### Kis szakácsok játékos kézikönyve

A konyha egy okos kisüzem. A főzésnek különböző fortélyai vannak, amit nem árt megtanulni minden gyereknek. Közben mindenki kiélheti élnék fantáziáját, főzheti jól ismert, kedves ételeit, de különleges csemegéket is készíthet.

/Horváth Andrásné/

### Kedves Gyerekek!

Felhívjuk figyelmeteket arra, hogy a honfoglalás 1100. évfordulójára készült olvasónapló kitöltéséhez szükséges irodalom részlegünkön megtalálható.

Kölcsönzési példányokat már nem tudunk biztosítani, így ezeket a könyveket csak helyben tudjátok használni.

Várunk benneteket a nyitvatartás ideje alatt!

## A HÓNAP ZENESZERZŐJE

### HAYDN

Franz Joseph Haydn, a 18.sz. nagy osztrák zeneszerzője, 1732. március 31-dikén született az alsó-ausztriai Rohrauban, szegény kézműves család gyermekeként. Mivel feltűnően szép hangja és kiváló zenei érzéke volt, a család egyik zenész rokona vette át nevelését és tanította különböző hangszerekre. Az ő révén került 1739-ben a bécsi Szent István-dóm híres énekkarába, ahol 11 éven át énekelt.

1749-ben "kinőtt" a kórusból (hangja mutálni kezdett) és 1759-ig szűkös anyagi viszonyok között élt Bécsben. Leckeadásból, korrepetálásból és zenekarokban való alkalmi közreműködésből tartotta fenn magát. Közben megismerkedett a város sokrétű zeneéletével, bejáratos lett a zenekedvelő főúri házakhoz. Neve hamarosan ismertté vált, komponálás is megrendeléseket kapott. 1759-től két évig Morzin gróf karmestere és zeneigazgatója volt Lukavecben (több művet írt az ottani zenekarnak), majd 1761-ben az Eszterházyak szolgálatába állt, ahol 28 esztendőn keresztül vezette a neves hercegi zenekart Kismartonban (Eisenstadt) és Eszterházán (Fertőd). Ez volt az első igazán nagy alkotói korszaka, hiszen a magyar herceg udvarában egymást érték a hangversenyek, zenés ünnepek és színelőadások. Kompozíciói, főleg szimfonikus és kamarazenei művei itt táptalajra, kész keretre találtak. Két londoni útjával (1790-95) alkotóerejének s együttal sikerjének, művészi diadalának tetőpontjára került. 1791-ben az oxfordi egyetem díszdoktorává avatták. (Doctor of Music)

1795 közepén véglegesen visszatért Bécsbe, ill. az Eszterházy-udvarba. Utolsó alkotó éveit mindenképp az egyházi muzsikának szentelte. Ez volt az oratóriumok és a misék születésének ideje. Az öreg és fáradt Haydn 1803-ban végérvényesen letelte a tollat, 1804-ben Bécs díszpolgárává avatták, 1808-ban még részt vett "A teremtés" c. oratóriumának egyik Salieri vezényelte előadásán, majd 1809. május 31-én örökre elpihent Bécs városában. Hamvait 1820-ban a kismartoni várkapornában helyezték el.

Haydn a bécsi klasszikus stílus első nagy mestere volt, a szimfónia és a vonósnégyes atyja. Ebben a két műfajban találta meg ugyanis legszemélyesebb hangját, művészetének lényegét. Azt az egyszerűségében is oly kifejező nyelvezetet, amely új stílust teremtett és halhatatlan műveket hozott létre.

/Kocsis Zoltán/

## KOJAK Kortárs

### Jazz Klub

Március 8., 18.00

KEITH JARRETT

: Spirits

Március 22., 18.00

MILES DAVIS:

Filles de Kilimanjaro

STEPHAN MICUS:

Implosions

## PÓDIUM

Március 5-én (kedden), 18 órai kezdettel

"Valaki szólított"

**LUKÁCS SÁNDOR**

érdemes művész zenés szerzői és előadói estje.

Közreműködik:

SZENTIRMAI ÁKOS zeneszerző

Jegyek a könyvtár ruhatárában vásárolhatók 300,- Ft-os áron.

Az OTP Junior kártyával rendelkezők az előadásokat ingyen látogathalják.

Minden kedves érdeklődőt szeretettel várunk.

## PEDAGÓGUS PIHENŐ

Március 1-jén, 16.15 órakor és Március 29-én, 16.15 órakor a Balassi Bálint Könyvtár földszinti klubjában.

## KIÁLLÍTÁS, PROGRAM

1996. március 21-én, csütörtökön, 16 órától nyílik BALOGH ERZSÉBET képzőművész alkotásaiból kiállítás, könyvtárunk Bóna Kovács Károly Galériájában. A kiállítást Bihary Lajos, a Nógrád Megyei Közgyűlés Oktatási és Művelődési Bizottságának tagja nyitja meg. Közreműködnek: a Kodály Zoltán Általános Iskola tanulói

DINNYÉS JÓZSEF daltulajdonos következő klubfoglalkozására 1996. március 26-án, kedden, 18 órától kerül sor a Balassi Bálint Könyvtár klubjában.

A verses, zenés estén többek között Arany János, Sziveri János, Utassy József, Vári Fábián László és Zas Lóránt költőket köszöntjük. Minden régi és újonnan csatlakozó klubtagot szeretettel várunk!

Február 8-án a pódium vendégei BENCZE ILONA és KOVÁCS ISTVÁN voltak.

Nagy érdeklődés mellett nyitottuk meg 1996. február 15-én Bóna Kovács Károly festőművész munkáiból rendezett kiállítás könyvtárunk galériájában.